

מחברת: עדינה מרקס

האם יש לחולה יש זכויות?

"זכויות החולה" מוגדרות בשני חוקים: הזכות לקבל טיפול רפואי, טופסי 17, מחיר התרופות רפואה פרטית וכדומה. אלה הן זכויות "כלכליות ומפורטות בחוק ביטוח בריאות ממלכתי משנת 1994.

חובה לדעת כי לחולה יש לא רק זכויות כלכליות אלא גם זכויות חברתיות. חוק זכויות החולה משנת 1996 מעניק הגנה לכל אדם כאשר הוא מבקש לקבל מהמערכת את המגיע לו. מדוע בכלל נחקק חוק זה ואילו הגנות הוא נותן לכל אחד מאיתנו?

כל ימיו נמצא האדם בסביבה חברתית שכללי ההתנהגות בה ברורים לו. הוא בקי בשפה, במערכת האיסורים וההיתרים, בכללי ההתנהגות, ומה אפשרי ומה לא. יש לו חובות ויש לו זכויות. אלה מעוגנים בחוקים, כללים ותקנות. כל זה נכון עד אשר הוא נעשה חולה.

כאשר אדם חולה הוא מוצא את עצמו במערכת חברתית שונה. שפת הדיבור רוויה במונחים רפואיים ובצווים: תתפשט, תשב, תשכב, תוציא לשון ולך למעבדה. המטפלים מכתיבים את מערכת היחסים בינו לבינם. החולה המאושפז בבית החולים מוצא את עצמו בסביבה לא מוכרת. אנשים זרים ישנים אתו בחדר, הוא מחובר למכשירים והמטפלים מדברים מעל ראשו.

עד לראשית שנות השמונים היה מקובל לראות את יחסי הגומלין שבין המטפלים למטופלים במונחים טכניים. צד אחד "העניק" והצד השני "קיבל" את הטיפול. "המקבל" היה הצד הנחות, החלש והיה תלוי בחסדיו של הצד ה"מעניק". במצב זה רווחו נוהגים פסולים ושרירות הלב של המטפלים. השאלה: "למי שייך הגוף הזה?", לחולה-המטופל או לרופא-המטפל, הייתה נטולת חשיבות. החולה אמור היה לסמוך על המטפל ולציית להוראותיו גם אם לא קיבל הסבר על מצבו הרפואי. אם העיז לשאול שאלה הייתה התשובה המקובלת: "האם אתה לא סומך עלי?" כאשר ביקש חולה להתיעץ עם רופא נוסף לפני טיפול רפואי קשה, היה הרופא "שלו" נעלב. רבים עדיין זוכרים את התקופה שלחולה אסור היה לדעת מה כתוב בתיק הרפואי שלו.

כדי לאזן את מערכת היחסים הזאת ולהתאימה לתפיסות החדשות של זכויות האדם, חוקקה הכנסת ב-1996 את חוק זכויות החולה. החוק כתוב בשפה פשוטה וברורה, כדי שכל אדם יוכל להבינו. בארצות רבות נושאים הלה מעוגנים בא מנות חברתיות ובקודים של התנהגות מקצועית. אלה יוזמות, ברוכות ככל שהן יכולות להיות, של ארגונים מקצועיים כמו ארגוני הרופאים והאחיות. בישראל, צעדנו צעד אחד קדימה - מערכת היחסים בין המטפל למטופל נקבעה על ידי המחוקק ושוב אינה "מתנה" חד צדדית שמעניקים נותני השירותים.

חשוב לדעת מה הם המרכיבים השונים של חוק זכויות החולה . האגודה לזכויות החולה הכינה דפדפות המתארות , בשפה ברורה , את חוק זכויות החולה . די אם נדגיש שהחולה הנזקק למערכת הרפואית הוא שותף שווה זכויות לתהליכי הריפוי . דעתו תישמע. יותר מכך - חובה על המטפלים להתייעץ אתו ולהסביר לו את כל המתרחש או עומד להתרחש ולבקש את הסכמתו לכל טיפול . יש לחולה את הזכות לקבל העתק מהרשומה הרפואית שלו (כולל צלום רנטגן , סרט א.ק.ג.). כמו כן, חייבים לשמור על כבודו ועל פרטיות הטיפול ובמיוחד על הסודיות הרפואית .

בשנה האחרונה אנו מוצאים כי הציבור מתחיל להיות ער לזכויותיו . "יש לי זכות" הוא לא תמיד מושג ברור האם הכוונה לזכויותיו כחולה ע "פ חוק ביטוח בריאות ממלכתי - שעיקר עיסוקו במימון הטיפול הרפואי או לפי חוק זכויות החולה - חוק שאין לו השלכה כספית על מערכת היחסים בין החולה למערכת הבריאות. זרם הפניות לגבי טיפולים רפואיים ותרופות שאינם נמצאים בסל הבריאות, מימון נסיעות באמבולנסים ושאלות דומות גובר והולך .

לאחרונה הקמנו פורום של אירגוני חולים לדיון בבעיות משותפות לכל האירגונים כמו דרכי תלונה ופניה למשרד הבריאות או סוגיית הביטוחים המשלימים. בפורום משתתפים כ-40 ארגונים והוא נפגש כ-4 פעמים בשנה.

גם תחום היעוץ הרפואי לפרט הורחב והיום אנו מקבלים יעוץ משפטי במסגרת משולבת של האגודה לזכויות החולה והפקולטה למשפטים של המכללה למינהל .

אנחנו, באגודה לזכויות החולה עומדים על המשמר ומטפלים בכל בעיה , של חולים ובני משפחתם, הנוגעת לזכויות החברתיות של החולה . חומר כתוב על "12 העקרונות של חוק זכויות החולה" בשפות עברית, אנגלית רוסית אמהרית וערבית וכן דפדפת הנקראת "חשוב לדעת על הסכמה מדעת לטיפול רפואי" בעברית ואנגלית ובנוסף דפדפת המבארת את תהליך מיני בא כח או אפוטרופוס לחולה.

האגודה מקיימת קו טלפוני פתוח לציבור המאויש ע"י מתנדבות (טל) 03-6022934 .

(הערה : כל הכתוב בלשון זכר כאילו נכתב גם בלשון נקבה).

האגודה מרחיבה את פעולותיה והמשימות רבות . כולן למען החולה ובני משפחתו . נשמח לקלוט חברים ופעילים נוספים. אפשר לפנות אלינו בטלפון : 03-602-2934 ובכתב : ת"ד 47002 תל אביב.